

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона садржан је у члану 97. тачка 9. Устава Републике Србије, којим је утврђено да Република Србија уређује и обезбеђује заштиту и унапређивање биљног и животињског света.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

У поступку усаглашавања националног законодавства са прописима Европске Уније, донет је Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа, који је ступио на снагу 29. децембра 2004. године. Закон је највећим делом урађен на основу Упутства Савета министара Европске Заједнице 1999/105/ЕЗ о промету шумског репродуктивног материјала (*Council Directive 1999/105/EC of 22 December 1999 on the marketing of forest reproductive material*) – у даљем тексту: Упутство.

На основу наведеног упутства, Савет министара Европске Заједнице донео је и Правилник Европске заједнице 1597/2002 о спровођењу одредаба Упутства Савета министара 1999/105/ЕЗ у вези обрасца националне листе полазног материјала за производњу шумског репродуктивног материјала (*Commission Regulation (EC) No 1597/2002 of 6 September 2002 laying down detailed rules for the application of Council Directive 1999/105/EC as regards the format of national lists of the basic material of forest reproductive material*), Правилник Европске заједнице 2301/2002 о спровођењу одредаба Упутства Савета министара 1999/105/ЕЗ у вези дефинисања малих количина семена (*Commission Regulation (EC) No 2301/2002 of 20 December 2002 laying down detailed rules for the application of Council Directive 1999/105/EC as regards the definition of small quantities of seed*), и Правилник ЕЗ 1598/2002 о спровођењу одредаба Упутства Савета министара 1999/105/ЕЗ у вези узајамне административне помоћи званичних органа (*Commission regulation (EC) No 1598/2002 of 6 September 2002 laying down detailed rules for the application of Council Directive 1999/105/EC as regards the provision of mutual administrative assistance by official bodies*). Материја наведених правилника није уграђена у постојећи Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа из 2004. године.

У Закон о изменама Закона о репродуктивном материјалу шумског дрвећа (у даљем тексту: Закон) додате су одредбе напред наведених правилника, у циљу потпуне имплементације прописа Европске уније у области производње и промета шумског репродуктивног материјала. Унапређене су и додатно разрађене поједине постојеће одредбе, које регулишу производњу и промет шумског репродуктивног материјала.

Такође, изменама и допунама једног дела казних одредаби постојећег Закона о репродуктивном материјалу шумског дрвећа отклониће се недостаци који су уочени у току спровођења Закона и надзором над његовом применом, а додате су и казнене одредбе за физичка лица која крше одредбе Закона, које раније нису биле прописане.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Одредбе Закона о репродуктивном материјалу шумског дрвећа односе се само на репродуктивни материјал врста шумског дрвећа које су наведене у члану 3. Изузеци од примене одредаба овог закона утврђени су у члану 4, који се изменама тог закона допуњује ради појашњења члана 3. Чланом 1. Закона о изменама Закона о репродуктивном материјалу шумског дрвећа додат је нови став 2. који прописује да се закон не примењује на врсте шумског дрвећа из члана 3. када се не користе за потребе шумарства, а добављач који ставља у промет такав репродуктивни материјал је дужан да изда документ са знаком да није за употребу у шумарству (став 3.). Новим ставом 4. дефинишу се три члана Закона који се односе на репродуктивни материјал украсног дрвећа и жбуња.

После члана 8. додаје се нови члан 8а (члан 2. Закона), којим је дато овлашћење Министарству да може да наложи произвођачима семена да сакупе семе одређене врсте шумског дрвећа када је то неопходно ради пошумљавања у Републици Србији, при чему би трошкове сакупљања семена у том случају сносило Министарство, према програму заштите и унапређивања шума за ту годину, а којим се иначе сваке године расподељују наменска средства у шумарству по основу Закона о шумама. Потреба за овим се намеће због проблема који су евидентни у обезбеђивању довољних количина шумског семена за потребе шумарства, нарочито када се има у виду дугорочни циљ дефинисан Просторним планом Републике и другим планским документима шумарства да се подигне проценат пошумљености у Републици, те да је потребно сваке године пошумити додатних око 10.000 ха. Просек последњих 10 година био је само око 2.500 ха.

Чланом 3. Закона допуњује се садашњи члан 12. додавањем става 2. који прописује да Министарство установљава Националну листу признатог полазног материјала, као сумарни приказ признатог полазног материјала за производњу шумског семена свих категорија. Обавеза установљавања, као и форма Националне листе признатог полазног материјала утврђена је Правилником Европске заједнице, обзиром да се на нивоу ЕУ прави јединствена листа признатог полазног материјала свих земаља чланица, на основу националних листа. Облик и садржина биће прописани правилником донетим на основу овог закона (члан 4. Закона).

Према важећем Закону о репродуктивном материјалу шумског дрвећа, произвођач шумског репродуктивног материјала мора да запошљава лице које је дипломирани инжењер шумарства са најмање две године радног искуства и положеним стручним испитом. У члану 5. Закона уводи се ограничење да једно лице може да врши стручно руковођење у највише три шумска расадника. Потреба да се ограничи број шумских расадника у којима једно лице може да врши стручно руковођење се показала током примене Закона о репродуктивном материјалу шумског дрвећа, због појаве да једно правно лице, које запошљава једног дипломираног инжењера шумарства, региструје и до 10 шумских расадника, иако објективно једно лице не може да прати производу у толиком броју објеката. Укинута је обавеза да стручно лице мора да име претходно радно искуство од две године, како би се омогућило запошљавање младих инжењера, који радом у расадничкој производу могу стећи потребна искуства.

Чланом 6. Закона допуњен је члан 16, тако што је утврђена обавеза произвођача да поднесу пријаву Министарству за упис матичњака, шумских расадника и расадника украсног дрвећа и жбуња у регистар, што до сада није било изричито прописано.

У члану 7. утврђен је јединствен рок за подношење пријаве произвођача репродуктивног материјала министарству ради вршења контроле производње у текућој години. Досадашњим чланом 21. били су прописани различити рокови у зависности од врсте дрвећа и репродуктивног материјала, међутим у току примене закона показало се да је практичније решење јединствен рок.

За репродуктивни материјал за који Министарство утврди да је произведен у складу са овим Законом и прописима донетим на основу њега, Министарство издаје уверење о пореклу репродуктивног материјала. Важећим Законом о репродуктивном материјалу шумског дрвећа није предвиђена могућност мешања различитих партија шумског семена, иако Упутство Савета министара 1999/105/ЕЗ дозвољава ту могућност, што се чак сматра и пожељним са становишта квалитета генетског материјала. Наиме, семе које је сакупљено у једном семенском објекту једне године може да се помеша са количином сакупљеном у некој другој години, при чему се за ту нову пошиљку узима узорак ради утврђивања квалитета. Такође је дозвољено мешање партија семена из различитих семенских објеката, али у оквиру исте категорије и истог региона провенијенције – члан 8. Закона. Утврђена је и обавеза произвођача, односно добављача, да пре стављања репродуктивног материјала у промет прибави уверење о пореклу подношењем захтева Министарству, што до сада није било прописано као изричита обавеза, па није постојала ни могућност предузимања казних мера против добављача који су стављали репродуктивни материјал у промет без уверења о пореклу.

Испитивање и утврђивање квалитета семена врши, пре стављања у промет и коришћења, овлашћено правно лице или предузеће које испуњава прописане услове и издаје декларацију о квалитету за дорађено семе које испуњава прописане норме квалитета. У постојећем члану 30. додаје се нови став 3. којим се, из разлога рационалности и економичности, произвођач обавезује да утврди квалитет резница и садног материјала, односно класу на основу прописаних стандарда – члан 9. Закона, а инспектор иначе у поступку редовног инспекцијског надзора контролише квалитет репродуктивног материјала.

Одредбама члана 10. допуњује се члан 31. важећег закона, тако што се овлашћује министар да решењем власти предузеће, односно друго правно лице за испитивање квалитета семена, и додаје се овлашћење да пропише ближе услове које треба да испуњава, како би се створила могућност доношења правилника са детаљно прописаним условима у погледу опреме, просторија и др.

Чланом 11. Закона продужава се рок важења декларације о квалитету семена са 8 на 12 месеци од дана издавања (члан 32.).

Закон се у начелу односи на репродуктивни материјал шумског дрвећа, а само три члана се односе на репродуктивни материјал украсног дрвећа и жбуња у промету, међу којима је нови члан 34а, којим се прописују општи услови у погледу квалитета (члан 12. Закона).

Члан 13. Закона мења и допуњује постојећи члан 37. Пошиљку репродуктивног материјала у промету мора да прати уверење о пореклу, осим малих количина садница које су намењене пошумљавању, за које добављач издаје и ставља на пошиљку само етикету из члана 38. Овакав предлог је резултат

проблема који сада постоје код издавања уверења о пореклу за мале количине садница које иду на пошумљавање, јер шумарски инспектори, који издају уверења о пореклу садница, објективно не могу да постигну да благовремено издају уверења, јер се отпремање садница углавном врши у исто време из свих шумских расадника (март – април, октобар – новембар). Проблем је највише изражен у шумским расадницима у којима се физичка лица снабдевају садницама за пошумљавање приватних парцела, малим количинама садница (500, 1000, 1500). Да би се олакшала процедура, за те пошиљке ће сам добављач – произвођач издати етикету која иначе садржи све потребне податке, а инспектор ће моћи да контролише промет садница на основу обавезе произвођача, односно добављача из новог члана 38а да води и чува евиденцију о издатим етикетама најмање пет година.

Члан 14. Закона прописује садржај новог члана 37а У ставу 1. промењена је досадашња обавеза у погледу имања декларације о квалитету. Наиме, дорађено семе у промету мора да прати декларација о квалитету, а делови биљака и садница морају да одговарају квалитету који је назначен на етикети из члана 38. Овим се поједностављује процедура промета репродуктивног материјала. Наиме, дорађено семе у промету мора да има три документа: уверење о пореклу (члан 37), декларацију о квалитету коју издаје овлашћено правно лице из члана 31. и етикету на пошиљци коју издаје добављач. Саднице у промету прати уверење о пореклу и етикета из члана 38. где је назначен квалитет који утврђује сам произвођач, на основу овлашћења из члана 30.

У ставу 2. члана 37а прописана је обавеза добављачу да прибави нову декларацију за пошиљку семена која је настала мешањем семена из различитих семенских објеката исте категорије у оквиру истог региона провенијенције или семена сакупљеног у различитим годинама.

У ставу 3. члана 37а уграђене су одредбе Упутства и Правилника ЕУ. Наиме, у промету семена сакупљеног у текућој години често се дешава да добављач није у могућности да одмах добије декларацију о квалитету семена са свим прописаним елементима, јер испитивање клијавости семена захтева одређени период времена. С друге стране, ако се семе не посеје благовремено, долази до његовог клијања или пропадања. У том смислу, да би се избегле штете, дозвољава се испорука семена до првог купца без података о проценту клијавости чистог семена и броју клијавих, односно виталних семенки. Овакво решење је дозвољено као могућност према Упутству Савета ЕУ о промету шумског репродуктивног материјала 1999/105/ЕС.

Такође, у ставу 4. истог члана, уводи се појам малих количина семена, за које није потребно прибављати декларацију о квалитету, јер нема економског оправдања, нити је могуће узети потребну количину семена за узорак, када су у питању мале количине. Мале количине семена за поједине врсте шумског дрвећа утврђене су у Правилнику Европске заједнице 2301/2002 о спровођењу одредаба Упутства Савета министара 1999/105/ЕЗ у вези дефинисања малих количина семена, којом се утврђују правила за примену Упутства Савета ЕУ 1999/105/ЕС у вези дефинисања малих количина семена. Министар ће правилником одредити мале количине семена за поједине врсте шумског дрвећа.

Постојећи члан 38. је допуњен чланом 15. Закона. Садржај етикете коју добављач ставља на пошиљку репродуктивног материјала допуњује се са још три обавезна елемента, и то старости садница, класи резница или садница и количини репродуктивног материјала у пошиљци. Када се ради о пошиљци семена, етикета мора да садржи и податке о чистоћи, проценту клијавости чистог семена, тежини 1000 чистих семенски и броју клијавих или виталних семенки по килограму, што су све елементи прописани упутством Савета ЕУ број 1999/105/ЕС.

На крају, додаје се и нови став 4. којим је прописано да када је пошиљка намењена извозу, етикета беле боје мора имати ознаку боје – назив боје исписан на енглеском језику. Ово је обавеза која произилази из чланства Републике Србије у ОЕЦД шеми за промет шумског репродуктивног материјала, од септембра 2008. године, како би страни купац на основу индикације боје етикете знао о којој категорији репродуктивног материјала се ради у пошиљци, обзиром да су боје етикете за различите категорије прописане како правилима ОЕЦД-а, тако и Директивама ЕУ и истоветне су.

Чл. 16 – 19. Закона мењају се постојеће казнене одредбе, сагласно изменама и допунама чланова Закона. За нове чланове Закона дефинисане су казне за привредне преступе и прекршаје (члан 47. став 1. тачка 3), члан 48. став 1. тач. 6), 10), 12) - 16).

У члану 49а као новина утврђују се прекршаји и прописују казне за физичко лице, ако ставља у промет репродуктивни материјал врста шумског дрвећа из члана 3. који није намењен потребама подизања и обнављања шума без назнаке да није за употребу у шумарству; ако за подизање и обнављање шума користи репродуктивни материјал који није произведен у складу са одредбама члана 7, односно репродуктивни материјал из увоза супротно одредбама члана 8. Закона; ако стави у промет репродуктивни материјал украсног дрвећа и жбуња који не испуњава опште услове у погледу квалитета репродуктивног материјала, као и ако врши промет репродуктивног материјала, а да није уписан у Књигу произвођача и добављача репродуктивног материјала, коју води министарство. Овај члан је такође настао као резултат уочених проблема приликом спровођења Закона о репродуктивном материјалу шумског дрвећа, где надлежни републички шумарски инспектори нису имали законске механизме за кажњавање физичког лица као починиоца незаконитих ради.

Одредбама овог закона одређено је време ступања на снагу.